

PREDMET – ESTETIKA

Predmet estetika traje četiri semestra, a sluša se u trećem, četvrtom, petom i šestom semestru, odnosno na drugoj i trećoj godini studija. Predmet je obavezan za studente opšte književnosti i teorije književnosti, dok ostalima može biti ponuđen kao izborni. Ispit je usmeni. Predmet obuhvata četiri kursa:

Estetika 1 (*Antička metafizika lepog i filozofija umetnosti*);

Estetika 2 (*Filozofija lepog i umetnosti u srednjem veku i renesansi*);

Estetika 3 (*Estetika kao filozofija moći svest*);

Estetika 4 (*Estetski akt i estetski predmet u savremenoj estetici*).

ESTETIKA 1

Naziv kursa: Estetika 1 (Antička metafizika lepog i filozofija umetnosti)

Tip kursa: obavezni (u okviru predmeta estetika)

Semestar: III

Predavač: prof. dr Iva Draškić Vićanović

Program kursa - Syllabus

Pojam estetike, filozofije umetnosti i metafizike lepog;

PITAGOREJCI - Zasnivanje prve teorije o lepom; Pojam harmonije (zvučnog sklada) i simetrije (vizuelnog sklada); Svemir kao kosmos (ukras); Muzika sfera; Objektivnost estetskog fenomena; Estetika i broj;

Shvatanje umetnosti u ranoj grčkoj filozofiji; Umetnost kao *tehne*; Razlika između

SOKRAT - Lepo kao prikladnost *prepon, decorum*; pojam *kalokagatije*;

SOFISTI - Subjektivizacija lepote; estetički relativizam; retorika – umetnost ili filozofija;

1. Apatetička teorija umetnosti - *apate* (iluzija); Umetnost kao očaravanje i zavođenje umova; Gorgija - psihagoška funkcija poezije (književnosti);

2. Katarktička teorija umetnosti; Umetnost kao pročišćavanje afekata;

3. Mimetička teorija umetnosti - pojam *mimesis*; Mimetička teorija i poezija;

PLATON - Platonova estetična ontologija; Pojam ideje, *eidos* (forma, oblik); Razvoj mimetičke teorije umetnosti; Poezija i likovne umetnosti u Platonovoj filozofiji; Ontološki i etički aspekt Platonove kritike umetnosti; Umetnost u državi i država kao umetničko delo; Umetnost i moral; Umetnost i zadovoljstvo; Eros i stvaralaštvo; Estetsko i erotsko - draž forme; Antička

kalokagatija - identitet lepog i dobrog; "Velika teorija" lepote - proporcija, simetrija, broj i objektivnost lepog; kanon lepote; Uticaj estetičke teorije na umetničku praksu;

ARISTOTEL - Aristotelova metafizika i teorija lepote; Aristotelova metafizika i filozofija umetnosti; Razlika između Platonovog i Aristotelovog shvatanja *mimesisa*; Filozofska koncepcija tragičnog; Aristotelova estetika i likovne umetnosti; Problem estetskog zadovoljstva;

HELENISTIČKA EPOHA - Pojam originalnog; Stvaralačko nadahnuće; Novi kanon lepote; Simetrija i euritmija - proporcija "po sebi" i proporcija "za nas"; Razlika između poezije i likovnih umetnosti - Dion Hrisostom; Stoičari i epikurejci; Estetička kategorija uzvišenog;

PLOTINOVA filozofija lepog i umetnosti - svetlost u funkciji lepote. Kritika vladajuće teorije lepote; Pojam *ekstaze*;

Ispitni zahtevi: Ispit je usmeni; Ocena je numerička (5 – 10); Angažman i diskusija na časovima učestvuju u oceni sa 20%, analiza relevantnih filozofskih tekstova na časovima sa 20%, dok bi 60% ocene donelo usmeno izlaganje na ispitu.

Lektira: Gorgija – *Pohvala Heleni*, Platon – *Ijon*, *Gozba*, *Fedar*, *Gorgija*, *Država*, *Hipija Veći*, Aristotel – *Poetika*, Gilbert Kun – *Istorija estetike*;

Referentna literatura: Ivan Foht – *Uvod u estetiku*, Ernesto Grasi – *Teorija o lepom u antici*;

ESTETIKA 2

Naziv kursa: Estetika 2 (*Filozofija lepog i umetnosti u srednjem veku i renesansi*)

Tip kursa: obavezni (u okviru predmeta estetika)

Semestar: IV

Predavač: prof. dr Iva Draškić Vićanović

Program kursa – Syllabus

Antički skepticizam i Plotinova filozofija kao uvod u srednjovekovnu misao; Odnos vere i razuma; Istina objave i istina uma; Narušavanje harmonije čulnog i duhovnog; Gnoseološka i etička kritika čulnosti; Status lepote; Lepota kao nečulni princip; Lepo i sakralno; Razumevanje umetnosti; Lepo i umetnost u funkciji religijskog; Filozofija umetnosti kao "sluškinja teologije"; Estetičke kategorije svetlosti i sjaja - *aglaia* i *lux*; Pseudo Dionisije i Boetije – sjaj i simetrija; Tertulijan – osuda umetnosti kao podražavalačke i iluzionističke;

AURELIJE AVGUSTIN - pitagorejsko i platoničko razumevanje lepote i umetnosti; Opravdanje lepote; Opravdanje ružnoće; Lepota kao deo celine; Lepota kao izraz božanskog; Subjekt – objekt problem u estetici; Umetnost kao obmana koja je u funkciji istine; Obmana bez namere;

TOMA AKVINSKI - određenje lepote; Umetnost kao isijavanje forme;
Razumevanje svetlosti i sjaja u srednjevekovnoj estetici – svetlost i sjaj ocharavaju čula i kao zračenje energije tvorca oblikuju svemir;

RENASANSA - Smisao "preporoda" antičkog duha; Odnos čulnog i duhovnog; Pojam umetnosti; Umetnik kao filozof; Umetnik kao naučnik; Prilog analizi sociologije umetnosti renesanse; Odnos likovnih umetnosti i poezije;

LEONARDO DA VINČI: *Traktat o slikarstvu* - primat slikarstva u odnosu na poeziju; Umetnik kao stvaralac novog –»gospod bog«; Leonardova koncepcija podražavanja; Estetički značaj problema perspektive; Platonizam Sandra Botičelija; Mikelandelo i estetika nedovršenog; Mikelandelo i platonizam;

FRAKASTORO: smisao *mimesisa*; Polemike između hedonista i moralista; Heteronomija i autonomija u estetici; Estetizacija politike - država kao umetničko delo; Antiaristotelizam u renesansi - Pietro Aretino i Fančesko Patrici; Estetička kategorija komičnog - Điraldi i Makijaveli;

Ispitni zahtevi: Ispit je usmeni; Ocena je numerička (5 – 10) ; Angažman i diskusija na časovima učestvuju u oceni sa 20%, analiza relevantnih filozofskih tekstova na časovima sa 20%, dok bi 60% ocene donelo usmeno izlaganje na ispitu.

Lektira: Gilbert Kun – *Istorija estetike*; Rozario Asunto – *Teorija o lepom u srednjem veku*; Leonardo da Vinči – *Traktat o slikarstvu*;

Ispitna pitanja

ESTETIKA 1

1. Predsokratska estetika
2. Pitagorejska teorija lepote
3. Antičko grčko shvatanje umetnosti
4. Sokratov prilog estetičkoj analizi
5. Sofisti: problem lepog i umetnosti
6. Antičke teorije umetnosti
7. Platonovo shvatanje lepote
8. Platonovo shvatanje ljubavi
9. Platonovo razumevanje umetnosti
10. Pojam zanosa u Platonovoj filozofiji
11. Platonova kritika slikarstva i poezije
12. Platonovo shvatanje mimezisa
13. Platonov *Hippija Veći*
14. Platonova *Gozba*
15. Platonova *Država*
16. Aristotel o lepom
17. Aristotel o umetnosti
18. Aristotelovo shvatanje mimezisa
19. Uticaj Aristotelove metafizike na njegovu teoriju lepog i umetnosti

ESTETIKA 2

20. Psihagoško svojstvo poezije
21. Kalokagatija u antičkoj grčkoj estetici
22. Estetika epohe helenizma
23. Simetrija, harmonija i eurtimija u antičkoj estetici
24. Plotin o lepom
25. Plotin o umetnosti
26. Svetlost u Plotinovoj ontologiji i estetici
27. Estetika kao ancilla theologiae
28. Vasilije Veliki
29. Estetika Aurelija Avgustina
30. Avgustinova odbrana lepote i umetnosti
31. Svetlost i sjaj kao estetičke kategorije
32. Estetika Tome Akvinskog
33. Aristotelova estetička misao i renesansa
34. Renesansa: hedonizam i moralizam
35. Slikarstvo i poezija u estetičkoj misli renesanse
36. Distinkcija između istorije i poezije: uticaj Aristotela na renesansne estetičke koncepcije